

Sygn. akt III AUa 362/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 maja 2021 r.

*Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:*

Przewodniczący: Sędzia SA Marzena Wasilewska

Sędziowie: Sędzia SA Marcin Graczyk (spr.)

Sędzia SO del. Anita Górecka

*po rozpoznaniu w dniu 17 maja 2021 r. w Warszawie na posiedzeniu niejawnym
sprawy Z. S.*

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

o emeryturę

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

*od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych*

z dnia 11 stycznia 2021 r. sygn. akt VII U 1072/20

oddala apelację.

Marcin Graczyk Marzena Wasilewska Anita Górecka

Sygn. akt III AUa 362/21

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 maja 2020 r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. przyznał ubezpieczonemu Z. S. prawo do emerytury od 1 lutego 2020 r., jednocześnie zawieszając wypłatę świadczenia z powodu zbiegu prawa do więcej niż jednego świadczenia.

Odwołanie od decyzji Zakładu złożył Z. S.. Zarzucając jej naruszenie art. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez uniemożliwienie skorzystania z powszechnego systemu emerytalnego, pomimo spełnienia wszystkich ustawowych przesłanek domagał się jej zmiany poprzez uchylenie zawieszenia wypłaty emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony nie wniósł żadnych zastrzeżeń do sposobu dokonanych wyliczeń wysokości świadczenia. Wskazał, że służył w (...) w okresie od 1 sierpnia 1972 r. do 31 stycznia 2005 r., ponieważ dzień później otrzymał prawo do emerytury policyjnej. W jego ocenie do ustalenia wysokości kapitału początkowego nie uwzględniono okresów służby, lecz wyłącznie wynikające z umów o pracę zawartych z innymi zakładami pracy. Odwołujący się, opierając się na poglądach orzecznictwa, podniósł, że funkcjonariuszom służb mundurowych można ustalić prawo do emerytury powszechnej pod warunkiem niezaliczenia składkowych okresów ubezpieczenia cywilnego do obliczenia emerytury mundurowej. Ubezpieczony zaakcentował, że w jego przypadku okresy ubezpieczeniowe

„cywilne” w żaden sposób nie zostały wykorzystane przy przyznaniu prawa i wyliczeniu wysokości emerytury mundurowej.

Zakład w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie. Powołując się na przepis art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że odwołujący się nie ma prawa do połączenia wypłat emerytury policyjnej i cywilnej. Jego zdaniem jednostkowy wyrok Sądu Najwyższego, który został przytoczony przez ubezpieczonego, dotyczy sprawy indywidualnej i nie wywołuje żadnych skutków prawnych do ogółu potencjalnie zainteresowanych wnioskodawców.

Wyrokiem z dnia 11 stycznia 2021 r., sygn. akt VII U 1072/20, Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z dnia 20 maja 2020 r., znak: (...), w ten sposób, że zobowiązał organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. do podjęcia od dnia 1 lutego 2020 r. wypłaty emerytury ustalonej dla odwołującego się Z. S..

Sąd Okręgowy ustalił, że Z. S., urodzony w dniu (...), pełnił służbę w jednostkach (...) tj.: w (...) od 1 sierpnia 1972 r. do 2 grudnia 1973 r. oraz od 31 stycznia 1974r. do 3 czerwca 1977 r. na stanowisku słuchacza podchorążego; w (...) od 1 sierpnia 1977 r. do 28 lutego 1986 r.; w (...) od 1 marca 1986 r. do 30 czerwca 1992 r. Nadto odwołujący się pełnił służbę stałą w (...)w W. w okresie od 1 lipca 1992 r. do 31 stycznia 2005 r. Do okresów służby uwzględniono łącznie wymiar 32 lat, 2 miesiące i 5 dni.

W trakcie wykonywania służby policyjnej oraz po jej zakończeniu ubezpieczony zatrudniony był w: (...) Sp. z o.o. w W. na 1/3 etatu w okresie od 1 października 1990 r. do 16 sierpnia 1991 r. na stanowisku specjalisty d/s (...); (...) Sp. z o.o. w P. w pełnym wymiarze czasu pracy w okresie 1 czerwca 1998 r. do 31 października 2007 r., w którym pełnił stanowiska specjalisty d/s (...) od 1 czerwca 1998 r. do 20 lutego 2000 r., głównego specjalisty d/s(...) od 21 lutego 2000 r. do 31 grudnia 2003 r., głównego specjalisty d/s (...) od 1 stycznia 2004 r. do 10 lutego 2005 r., kierownika działu (...)od 11 lutego 2005 r. do 2 sierpnia 2007 r. oraz pełniącego obowiązki dyrektora (...) od 3 sierpnia 2007 r. do 31 października 2007 r.; (...) Sp. z o.o. w W. w pełnym wymiarze czasu pracy w okresie od 1 stycznia 2009 r. do 30 listopada 2010 r., w którym pełnił stanowiska zastępcy (...) od 1 stycznia 2009 r. do 20 stycznia 2009 r. oraz zastępcy (...)od 21 stycznia 2009 r. do 30 listopada 2010 r.; (...) S.A. w P. w pełnym wymiarze czasu pracy w okresie od 1 grudnia 2010 r. do 31 stycznia 2018 r. na stanowiskach (...), (...), (...) oraz (...)

Ubezpieczony otrzymał prawo do policyjnej emerytury od dnia 1 lutego 2005r. na podstawie przepisów ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego. Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Anty korupcyjnego. Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin. Przy ustalaniu prawa i wysokości świadczenia nie zostały uwzględnione odwołującemu „cywilne” okresy zatrudnienia.

Odwołujący się w dniu 28 lutego 2020 r. złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. wniosek o emeryturę. Po rozpoznaniu wniosku organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy, w tym w aktach rentowych. Zebrane dokumenty nie budziły zastrzeżeń i zostały uznane przez Sąd pierwszej instancji w całości za wiarygodne. W związku z tym tak ustalone fakty dały podstawę do wydania orzeczenia kończącego sprawę.

Sąd pierwszej instancji ocenił odwołanie Z. S. za zasadne.

Przypomniał, że zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53; dalej jako: „ustawa emerytalna”), świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługują również żołnierzom zawodowym oraz funkcjonariuszom Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Anty korupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej,

Biura Ochrony Rządu, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej, jeżeli nie spełniają oni warunków do nabycia prawa lub utracili prawo do świadczeń określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób, oraz członkom rodzin pozostałym po tych osobach. Na podstawie art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. Przepis ust. 1 stosuje się również, z uwzględnieniem art. 96, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa lub policyjna została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin lub w art. 15a lub art. 15d lub art. 18e ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Anty korupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznając odwołującemu się prawo do emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej, dokonał zawieszenia jej wypłaty z uwagi na pobieranie emerytury policyjnej. W rozpatrywanej sprawie odwołujący się nabył uprawnienia do emerytury policyjnej po 25 latach służby. Ubezpieczonemu uwzględniono okresy służby od 1 sierpnia 1972 r. do 2 grudnia 1973 r., od 31 stycznia 1974 r. do 3 czerwca 1977 r., od 1 sierpnia 1977 r. do 28 lutego 1986 r. oraz od 1 marca 1986 r. do 30 czerwca 1992 r., co w przełożeniu dało łącznie przez 32 lata, 2 miesiące i 5 dni. Do wysługi emerytalnej doliczono odwołującemu się okresy zatrudnienia w trakcie oraz po zwolnieniu ze służby, a więc od 1 października 1990 r. do 16 sierpnia 1991 r., od 1 czerwca 1998 r. do 31 października 2007 r., od 1 stycznia 2009 r. do 30 listopada 2010 r. oraz od 1 grudnia 2010 r. do 31 stycznia 2018 r., które jednak nie miały wpływu na prawo i wysokość wyliczonej emerytury policyjnej. Zgromadzony materiał dowodowy w postaci m.in. zaświadczenia (...) z dnia 16 kwietnia 2020 r. pozwolił ustalić Sądowi pierwszej instancji, że do wyliczenia emerytury policyjnej nie zostały uwzględnione „cywilne” okresy zatrudnienia odwołującego się. Niewątpliwie zatem odwołujący się osiągnął maksymalną wartość policyjnego świadczenia emerytalnego wynoszącą 75% podstawy wymiaru. Sąd Okręgowy zważył, że w oparciu o zasady obliczania tej emerytury określone w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i wynikające z niej ograniczenia nie ma możliwości podwyższenia tego świadczenia, mimo wypracowania przez odwołującego się dodatkowego okresu składkowego.

Sąd Okręgowy zauważył, że z poglądów orzecznictwa wynika zasada prawa ubezpieczeniowego zakładająca prawo do pobierania jednego świadczenia (wyższego lub wybranego przez uprawnionego) w sytuacji tzw. zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w tej ustawie, jak również w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie emerytalnej z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym, między innymi strażaków (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2012 r., II UK 237/11; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 13 lipca 2016 r., III AUa 1254/15). Również możliwość nabycia obu rodzajów tych świadczeń, tj. przewidzianych na tle odrębnych systemów zabezpieczeń społecznych, nie jest równoznaczna z możliwością ich wspólnej wypłaty (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 8 lipca 2014 r., III AUa 1542/13).

Sąd Okręgowy wskazał, że organ rentowy wydając zaskarżoną decyzję przyjął literalną wykładnię przepisu art. 95 ustawy, na którego treść powołał się w zaskarżonej decyzji. W odpowiedzi na odwołanie przyjął lakonicznie, że cytowane przez odwołującego się rozstrzygnięcie dokonane w sprawie I UK 426/17 przez Sąd Najwyższy nie należy stosować do wszystkich ubezpieczonych. Sąd pierwszej instancji nie zaaprobował takiej interpretacji. Podniósł, że przepis art. 95 ust. 1 i 2 został powołany przez ustawodawcę, aby ubezpieczeni nie pobierali dwóch świadczeń jednocześnie w sytuacji, gdy wpływ na ich wysokość mają tożsame okresy ubezpieczenia. Takim przypadkiem niewątpliwie byłoby uzyskanie prawa do emerytury i renty z tytułu niezdolności do pracy. Na wysokość tych dwóch świadczeń miałyby te same okresy zatrudnienia odwołującego się, którego wchodziłyby do jego ogólnego stażu pracy. W niniejszej sprawie sytuacja jest, zdaniem Sądu Okręgowego, odmienna, ponieważ „cywilne” okresy ubezpieczenia odwołującego się nie miały wpływu na wysokość emerytury policyjnej, którą otrzymał po wypracowaniu ponad 25 lat pracy i osiągnięciu maksymalnej 75% podstawy wymiaru. Zdaniem Sądu pierwszej instancji ubezpieczony uzyskał

prawo do dwóch różnych świadczeń, których okresy stażu pracy nie nakładają się na siebie i nie uzależniają wzajemnie przyjętej wysokości ich wypłaty.

Sąd Okręgowy zauważył, że w wyroku z dnia 24 stycznia 2019 r., w sprawie I UK 426/17, który został powołany przez obie strony procesu, Sąd Najwyższy analizował sytuację żołnierzy zawodowych powołanych do służby wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r. oraz tych, którzy podjęli służbę po dniu 1 stycznia 1999 r. Jako że ustawa określa te same prawa zarówno do żołnierzy, jak i strażaków, to niewątpliwie ich sytuacja prawna została usankcjonowana identycznie. Z orzeczenia wynika jednoznacznie, że odpowiednio długa służba i wzrosty emerytury z tytułu szczególnych właściwości służby przy spłaszczeniu podstawy wymiaru emerytury wojskowej do maksymalnie 75% są wystarczające, aby „cywilne” okresy ubezpieczenia w żaden sposób nie zwiększały świadczenia. Taka też sytuacja niewątpliwie wystąpiła w przypadku Z. S.. Odwołujący się zatem, niezależnie od swojej woli, nie ma prawnej możliwości skonsumowania żadnego „cywilnego” okresu ubezpieczenia w policyjnej emeryturze. W opisanych uwarunkowaniach emeryt wojskowy pozostaje w sytuacji identycznej jak emerytowany strażak, który rozpoczął służbę po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., ponieważ jego emerytura jest obliczana wyłącznie w oparciu o strażacki staż emerytalny. Ponadto, zdaniem Sądu Najwyższego, z konstytucyjnej zasady równości wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej klasy (kategorii). Wszystkie podmioty prawa charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną powinny być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez zróżnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Zasada równości zakłada jednocześnie różne traktowanie podmiotów różnych, tj. podmiotów, które nie posiadają wspólnej cechy istotnej. Równość wobec prawa to także zasadność wyboru takiego, a nie innego kryterium zróżnicowania, które jednakże musi pozostawać w racjonalnym związku z celem i treścią danej regulacji, wagą interesu, któremu zróżnicowanie ma służyć i w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostają naruszone w wyniku wprowadzonego różnicowania oraz z innymi wartościami, zasadami, czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych. Kryterium, które niewątpliwie zadecydowało o uprzywilejowaniu żołnierzy, ale również też strażaków, którzy zostali powołani do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., to brak możliwości uwzględniania w wojskowej emeryturze jakiegokolwiek okresu „cywilnego” stażu emerytalnego. Kryterium to jednocześnie określa krąg podmiotów charakteryzujących się tą samą istotną cechą relewantną. Do tej grupy należą emeryci wojskowi, których wypracowane okresy składkowe i nieskładkowe nie miały żadnego wpływu na wysokość emerytury wojskowej. W konkluzji powyższego wywodu Sąd Najwyższy uznał za właściwy kierunek wykładni art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, z którego wynika, że użyte w ust. 2 tego artykułu sformułowanie „emerytura (...) obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych” oznacza odwołanie się do zasad obliczenia emerytury wojskowej określonych w tych przepisach, a więc z uwzględnieniem wyłącznie służby wojskowej, co z kolei uzasadnia prawo do pobierania dwóch emerytur „wypracowanych” niezależnie od siebie. Zatem o wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia nie decyduje data przyjęcia do służby, ale brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu „cywilnego” stażu emerytalnego. Jednocześnie Sąd Najwyższy wskazał przy tym, że wspomniany wyżej „brak możliwości” nie występuje wtedy, gdy emeryt wojskowy nie decyduje się na złożenie wniosku o doliczenie po zwolnieniu ze służby wojskowej okresów składkowych i nieskładkowych, choć mogą one zwiększyć podstawę wymiaru emerytury do 75%. Wspólnym bowiem mianownikiem uzasadniającym prawo do dwóch świadczeń są uwarunkowania wynikające z przepisów prawa niepozwalające na wykorzystanie stażu „cywilnego” w emeryturze wojskowej, a nie wybór emeryta wojskowego {wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17}.

Sąd pierwszej instancji zauważył, że choć kwestia powyższa została przesądzona przez Sąd Najwyższy w sprawie dotyczącej emeryta wojskowego, to jednak należy mieć na względzie, że ustawa z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym dotyczy funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu wojskowego, Centralnego Biura Anty korupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin. Ustawodawca identycznie określił sytuację prawną zarówno wojskowych, jak i strażaków, którzy zostali włączeni do jednej grupy osób. W związku z tym nie ma żadnych podstaw, aby rozstrzygnięcia dokonane przez Sąd Najwyższy nie zastosować w rozpatrywanej sprawie.

Sąd Okręgowy zważył, że emerytura policyjna oraz powszechna z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych są świadczeniami, których wysokość została ustalona na podstawie niezależnych od siebie okresów służby i zatrudnienia odwołującego. Z uwagi na powyższe odwołujący ma prawo pobierać dwa różne świadczenia.

Powyższy wyrok został zaskarżony w całości przez organ rentowy, który zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego, w szczególności art. 95 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego niezastosowanie w stanie faktycznym sprawy i przyznanie Z. S. prawa do wypłaty emerytury od dnia 1 lutego 2020 r., pomimo iż pobiera on emeryturę policyjną, wniósł o jego zmianę i oddalenie odwołania Z. S., ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługiwała na uwzględnienie.

Na wstępie wskazać należy, że Sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przytoczonymi w niej zarzutami dotyczącymi prawa materialnego, wiąza go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania (uchwała Sądu Najwyższego Składu Siedmiu Sędziów – zasada prawna z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07). Sąd Odwoławczy powinien w pierwszej kolejności rozważyć zarzuty procesowe, bowiem tylko poprawnie ustalony stan faktyczny może stanowić podstawę do oceny prawidłowości zastosowania prawa materialnego.

Skarżący organ rentowy powołał w apelacji wyłącznie zarzuty naruszenia prawa materialnego, stąd też Sąd Apelacyjny przyjmuje za podstawę rozstrzygnięcia stan faktyczny ustalony przez Sąd pierwszej instancji, traktując go jako niesporny.

Przypomnienia wymaga, że wnioskodawca nabył prawo do emerytury „policyjnej”, jak również nabył prawo do świadczenia emerytalnego na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 291; dalej: „ustawa emerytalna”). Pomimo uzyskania prawa do emerytury kapitałowej z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych organ rentowy domówił odwołującemu się prawa do wypłaty tego świadczenia odwołując się do regulacji z art. 95 ust 1 ustawy emerytalnej. Spór w sprawie sprowadza się zatem do interpretacji przepisów i ustalenia czy wnioskodawca jest uprawniony do pobierania jednocześnie obu tych świadczeń.

Stosownie do art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej, w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń – wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. Przepis ust. 1 stosuje się również, z uwzględnieniem art. 96, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa lub policyjna została obliczona według zasad określonych w art. 15 a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin lub w art. 15 a lub art. 18e ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (ust. 2 tego przepisu). Z kolei według art. 2 ust. 2 ustawy emerytalnej, świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługują również żołnierzom zawodowym oraz funkcjonariuszom Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej, jeżeli nie spełniają oni warunków do nabycia prawa lub utracili prawo do świadczeń określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób oraz członkom rodzin pozostałym po tych osobach.

Natomiast w myśl przepisu art. 7 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 723), w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przewidzianych w ustawie z prawem do emerytury lub renty albo do uposażenia w stanie spoczynku lub uposażenia rodzinnego przewidzianych w odrębnych przepisach wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej. Wybór świadczenia przewidzianego w odrębnych przepisach nie pozbawia osoby uprawnionej innych świadczeń i uprawnień przysługujących emerytom i rencistom policyjnym.

Ze wskazanego powyżej art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej wynika zasada prawa ubezpieczeniowego – prawo do pobierania jednego świadczenia (wyższego lub wybranego przez uprawnionego), w sytuacji tzw. zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie. A zatem regułą jest, że zbieg prawa do kilku świadczeń określonych w ustawie rodzi dla organu rentowego obowiązek wypłaty tylko jednego, wyższego świadczenia. To zainteresowanemu przysługuje wybór. Jeżeli zażąda wypłaty niższego świadczenia, żądanie będzie musiało zostać uwzględnione. Jeżeli natomiast zainteresowany nie złoży żadnego oświadczenia w tej kwestii, wówczas organ rentowy kontynuuje wypłatę świadczenia wyższego.

Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę uznaje za właściwy taki kierunek wykładni art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, z którego wynika, że użyte w ust. 2. tego artykułu sformułowanie „emerytura (...) obliczona według zasad określonych w art. 15a lub art. 15d lub art. 18e ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin” oznacza odwołanie się do zasad obliczenia emerytury policyjnej określonych w tych przepisach, a więc z uwzględnieniem wyłącznie służby – w realiach sprawy służby pożarniczej – co z kolei uzasadnia prawo do pobierania dwóch emerytur „wypracowanych” niezależnie od siebie. Zatem o wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia decyduje wyłącznie brak możliwości obliczenia emerytury policyjnej przy uwzględnieniu „cywilnego” stażu emerytalnego. Taki kierunek wykładni zaproponował Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 stycznia 2019 r. (I UK 426/17, Legalis nr 1866677).

W przywołanym orzeczeniu Sąd Najwyższy wywiódł, że użyte w ust. 2 art. 95 sformułowanie „emerytura (...) obliczona według zasad określonych w art. 15 a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych” oznacza odwołanie się do zasad obliczenia emerytury wojskowej określonych w tych przepisach, a więc z uwzględnieniem wyłącznie służby wojskowej, co z kolei uzasadnia prawo do pobierania dwóch emerytur „wypracowanych” niezależnie od siebie. Zdaniem Sądu Najwyższego, o wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia nie decyduje data przyjęcia do służby, ale brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu „cywilnego” stażu emerytalnego. Przy czym ten „brak możliwości” nie występuje wtedy, gdy emeryt wojskowy nie decyduje się na złożenie wniosku o doliczenie po zwolnieniu ze służby wojskowej okresów składkowych i nieskładkowych, choć mogą one zwiększyć podstawę wymiaru emerytury do 75 %. Wspólnym bowiem mianownikiem uzasadniającym prawo do dwóch świadczeń są uwarunkowania wynikające z przepisów prawa niepozwalające na wykorzystanie stażu „cywilnego” w emeryturze wojskowej, a nie wybór emeryta wojskowego.

Sąd Najwyższy w judykacie tym podkreślił, że artykuł 2 ustawy emerytalnej umożliwia emerytowanym żołnierzom zawodowym i funkcjonariuszom służb mundurowych nabycie prawa do emerytury z powszechnego systemu emerytalnego, po spełnieniu jego ustawowych przesłanek. W przypadku sprzężenia tego prawa nie tylko z wiekiem emerytalnym, ale także z posiadaniem wymaganych okresów składkowych i nieskładkowych (przy emeryturze z systemu zdefiniowanego świadczenia), w stażu emerytalnym nie uwzględnia się okresów służby wojskowej oraz służby w formacjach „mundurowych”, jeżeli z tego tytułu ustalono prawo do świadczeń pieniężnych określonych w ustawach o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy służb mundurowych (art. 5 ust.

za ustawy emerytalnej). Tak samo jest w przypadku emerytury z systemu zdefiniowanej składki przewidzianej dla osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. i niepowiązanej z posiadaniem wymaganych okresów składkowych i nieskładkowych, gdyż o prawie do niej decyduje wyłącznie wiek emerytalny i zgromadzony kapitał składkowy pochodzący z „cywilnego” okresu ubezpieczenia (nie dotyczy to zwolnionych ze służby żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy służb mundurowych, którzy nie mają ustalonego prawa do świadczeń określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób lub którzy prawo to utracili).

Z powyższych spostrzeżeń Sądu Najwyższego wynika, że niezależnie od daty przyjęcia do służby (i niezależnie od rodzaju emerytury) emeryt wojskowy nie może mieć uwzględnionego okresu służby wojskowej w emeryturze z powszechnego systemu emerytalnego.

Podobnie należy oceniać sytuację prawną emerytów służby pożarniczej.

Wracając do realiów sprawy zauważyć trzeba, że odwołujący się nabył prawo do emerytury policyjnej tylko przy uwzględnieniu okresów służby pożarniczej i wysokość tej emerytury nie może być zwiększona przy uwzględnieniu późniejszych okresów zatrudnienia. Emerytura z FUS została obliczona w systemie zdefiniowanej składki. Odwołujący się – z uwagi na długi okres służby pożarniczej – nie może zrealizować uprawnienia do wykorzystania „cywilnej” wysługi emerytalnej do podwyższenia świadczenia mundurowego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego odmowa wypłaty świadczenia, w przypadku opłacania przez wiele lat składek na ubezpieczenia społeczne i spełnieniu pozostałych wymogów, jest sprzeczna z Konstytucyjną zasadą równości obywateli wobec prawa. Nie występują bowiem względy pozwalające na uznanie, że uzyskanie prawa do świadczenia mundurowego uniemożliwia uzyskanie świadczenia z tytułu opłacania składek na ubezpieczenia społeczne w zupełnie innym okresie i przy uwzględnieniu, iż za ubezpieczonego odprowadzano składki na jego imienne konto.

Pogląd wyrażony przez organ należy uznać za nieprzystający do obecnych zasad odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne i zasad dotyczących gromadzenia środków z tych składek na indywidualnych kontach ubezpieczonych. Pogląd ten przejawiał się zwłaszcza w starszym orzecznictwie i – co do zasady – odnosił się do świadczeń wypłacanych w okresie, gdy składki na ubezpieczenia społeczne nie były odprowadzane na indywidualne konta ubezpieczeniowe. Obecnie solidaryzm społeczny w ubezpieczeniach społecznych przejawia się głównie w przypadku wypłacania świadczeń rentowych i zasiłków chorobowych. Natomiast od 1999 r. ubezpieczeni odprowadzają zdefiniowaną składkę na ubezpieczenie emerytalne, a wysokość emerytury wypłacanej z FUS zależy w głównej mierze od wysokości zgromadzonych składek na indywidualnym koncie. Zdaniem Sądu Odwoławczego uzyskanie przez odwołującego się prawa do wypłaty emerytury z FUS nie kłóci się z zasadami systemu ubezpieczeń społecznych. Przeciwnie, prawo do wypłaty tego świadczenia jest realizacją uprawnień wynikających z zasady zdefiniowanej składki.

Z tych względów, Sąd Apelacyjny, działając z mocy art. 385 k.p.c., oddalił apelację organu rentowego jako niezasadną, o czym orzekł jak w sentencji wyroku.

Sędziowie: Przewodniczący:

Marcin Graczyk Marzena Wasilewska

Anita Górecka